

סימן ה'

א. בדין דפנות סוכה שיש בהם בית קיבול האם נעשים

אוצר החכמה

עיי"ז לדבר המקבל טומאה

ב. בדין נקבים המפולשים מעבר לעבר האם יש להחמיר

אוצר החכמה

דדינם כבית קיבול

א

אוצר החכמה

מבוא

הן ידוע בשבטי ישראל הנדון אי כשר סכך המונח ע"ג דבר המונח ע"ג דבר הפסול לסיכוך (והיינו מעמיד דמעמיד כלשון הפוסקים) וידוע דמין החזו"א ז"ל כתב דלהשיטות דמעמיד הסכך בדבר פסול לסכך אז הסוכה פסולה, הכא נמי במעמיד דמעמיד, ואף ידוע דבלשון הרמב"ן ז"ל בסוכה שם קשה לפרש כן, ולמעשה איכא אופנים בזה דדעת מין החזו"א ז"ל מחודשת מאוד ואיכא אופנים דמסתברא כוותיה אף לשאר פוסקים¹ ואכמ"ל.

והנה רבים עתה הרבה בנ"א המתאווים לדקדק במעשיהם דקדוק אחר דקדוק ונזהרים מלסכך סוכתם באופן הנ"ל (שיהיה המעמיד דמעמיד מדבר הפסול לסיכוך) ואשרי חלקם.

אמנם דא עקא דלצורך העמדת הסוכה והסכך מעמידים הסוכה באופן אשר יש לדון בהם דעי"ז מגרעים מאידך גיסא, דאיכא חשש דעי"ז מעמידי הסכך עצמם נעשים כלים ומקבלים טומאה.

[ואף דדעת מין החזו"א ז"ל היה להקל בחששות הנ"ל וכמושי"ת לקמיה, היינו לשיטתו דנקט בפשיטות מעמיד דמעמיד שווה לדין מעמיד (ושוב עדיף לסמוך על הצדדים להקל בזה), משא"כ לדין דנקטינן כהכרעת רבותינו האחרונים וכמשמעות דברי הרמב"ן דמעמיד דמעמיד אי"צ שיהיה נעשה מדבר הכשר לסיכוך, אלא דנוהגים סלסול לחוש לדעת החזו"א, דדבר פשוט הוא דאי"ז הנהגה ראויה לבוא ע"י חומרא זו ולהקל בחשש קבלת טומאה במעמיד עצמו].

ונראה לברר שורש הנדון וחילוקי האופנים בזה (אימת יש לחוש טפי) בעזהשי"ת.

א. א.ה. נראה להעיר דזולת מאי דיש לישא וליתן מלשון הרמב"ן, המעיין בדברי הרא"ה והריטב"א יראה דכתבו להדי' לחלק בין מעמיד למעמיד דמעמיד (וכבר הרגיש בזה הגר"א בביאורו וציין לדברי הריטב"א בזה) ויתבאר כל זה בהרחבה בהערות הנדפסות בסוף הספר יעו"ש.

ב. א.ה. בביאור חילוקי האופנים יעויין בהערות הנדפסות בסוף הספר משי"ת בזה.

שורש הנדון בזה דיש לדון דמקום הכנסת הברגים הוי בית קיבול

א. דהנה שורש הנדון בזה הוא דכיון
דבסוכות הנ"ל (הנעשים עפ"י
חומרת החזו"א) אין רוצים לחבר דופני הסוכה
זל"ז ע"י מסמרים על כן עושים נקבים
בדפנות ומכניסים לתוכן יתידות מעץ (דהו
פשוטי כלי עץ שאינם מקבלים טומאה)
ומוציאים אותם לאחר יו"ט ואיכא לדון בזה
דהדופן עצמו נעשה ע"ז ככלי קיבול ליתידות
הנ"ל.

יש להקדים דבאופן עשיית הסוכה הנ"ל ישנם ג' אופנים

ונראה להקדים בזה דבעיקר אופן עשיית
הנקבים הנ"ל ישנם ג' אופנים שיש
חילוק בחומרתם, ונציע האופנים בזה
בקצרה, א. אופן אחד הוא שעושים נקבים
בראשי הדפנות ומכניסים לתוכם יתדות
בולטות העומדות בקביעות בתוך הנקבים
ומניחים בעשיית הסוכה כמין קורות
המחוברים ליתידות הנ"ל ע"י נקבים שבהם,
ובזה איכא למעליותא דהו"ל בית קיבול
העשוי למלאות ומאידך איכא ריעותא
דהיתידות קבועים בדפנות ומטלטלין על
ידיהם וא"כ הו"ל דבר המיטלטל מלא. ב.
אופן שני בזה הוא דאופן חיבור הדפנות
הוא ע"י יתידות המוכנסים לתוך הנקבים
שנעשו בדפנות, ובאופן זה מוציאים אותם
לאחר החג וא"כ מתר גיסא הוי בית קיבול
שאינו עשוי למלאות ומאידך בשעה
שנמצאים בתוך הבית קיבול אי"ז בית

קיבול המיטלטל מלא. ג. אופן שלישי הוא
באופן דהנקבים הנ"ל מפולשים מצד אחד
לצד שני דבכה"ג יש לדון דלא הוי כלל
בית קיבול.

ונקדים לדבר בזה בב' אופנים הראשונים
ובסוה"ד (בענף ב') נבוא לדון באופן
השלישי בעזהשי"ת.

הצעת דברי החזו"א להקל בנדון הנ"ל

והנה טרם כל שיח נביא בזה מה דאמר מרן
זל"ה על הנדונים הנ"ל כפי שהובא
בארחות רבינו ח"ב, דהנה בספר הנ"ל הובא
בשם החזו"א לדון להקל בכל זה (דע"י הבית
קיבול לא נעשו הדפנות כדבר המקבל
טומאה) מתרי טעמי, חדא דהוי "כלי העשוי
לנחת", ועוד דנעשו לשמש עם הקרקע
עכת"ד. ונבוא אעירה אי הדברים מוסכמים או
דהוא הכרעת מרן זל"ה ואינו מוסכם בשאר
הפ' וא"כ יש מקום למדקדקים כנ"ל לחוש
בזה.

מו"מ בטעמו הראשון של החזו"א דהוי כלי העשוי לנחת

ב. דהנה בטעמו הראשון של החזו"א דהוי
כלי עץ העשוי לנחת כוונת החזו"א
בזה הוא לדברי הרמב"ם פ"ג מכלים הלכה א'
שכתב דכל כלי עץ העשוי לנחת (והיינו להיות
מונח בקביעות בקרקע) אפי' אינו מחזיק מ'
סאה אינו מקבל טומאה וא"כ הכ"ג בדפנות
הסוכה יש לדון כן דאף דאינן מחזיקות מ'
סאה מ"מ כיון דעשויות הן לנחת י"ל דלא
יקבלו טומאה.

ג. דאף שאינם מקבלים טומאה כמב' במתני' (פי"ד דכלים משנה ד' ומשנה ה' וברמב"ם פ"י דכלים), מ"מ הא פסולים
לסכך משום שאין גידולן מן הארץ וא"א להעמיד בהם.

יש לעורר דלכאו' הטעם הנ"ל לא מהני ביתדות שהדרך הוא להניחם גם בשעת טלטול הדופן

איברא דהמעין יראה דיש להעיר בזה בתרתי, חדא דמסתברא דכל הנמוק הנ"ל לא שייך כי אם בבית קיבול העשוי להכנסת ברגים שהדרך היא ליתנם רק בשעה שהדפנות בנויות משא"כ ביתדות הניתנים בראש הדופן דכל כה"ג י"ל דכיון דהרגילות הוא (בזמנינו עכ"פ) להשאיר היתדות אף לאחר פירוק הסוכה דכל כה"ג מסתבר דא"א לדון את הדופן ככלי העשוי לנחת כיון דדרך הבית קיבול לקבל לתוכו היתדות בין בעודו עומד בקרקע ובין בעודו מיטלטל.

עוד יש להעיר מדעת הראב"ד בעיקר דינא דעשוי לנחת

עוד יש להעיר בעיקר טעמו של החזו"א, דבעיקר מאי דנקט החזו"א רדינא דכלי העשוי לנחת שייך ג"כ בדפנות סוכה, יש לעורר דאף דבאמת כ"ה דעת הרמב"ם, מ"מ בהשגות הראב"ד (שם) יראה דכתב להשיג על דברי הרמב"ם דכל מאי דמהני דין כלי העשוי

לנחת בכלי שאינו מחזיק מ' סאה היינו דוקא באופן דאסור לטלטלו וכגון בשולחן ומנורה של מקדש משא"כ באופן שאין הכלי אסור בטלטול דכל כה"ג לא מהני ביה הא דעשוי הוא לנחת, וא"כ לפי"ד הראב"ד יהיה מוכרע נד"ד דסוכה לחומרא.

[הן] אמת דהמעין במקדש דוד (כלים סי' ב' ד"ה כתב הרמב"ם) יראה דכתב לחדש דאף הראב"ד לא פליג כי אם בכלי שאין דרכו להיות קבוע משא"כ בכלי שדרכו להיות קבוע דכל כה"ג אף הראב"ד מודה דאינו מקבל טומאה, וחיליה מתוספתא פ"ז דכלים דאיתא התם תיבה שעשאה פרדסקין אע"פ שמשתמש בה טהורה כו' ומבו' דאף דמיירי בתיבה שאינה קבועה בקרקע (וכדמבו' בהמשך דברי התוספתא הנ"ל) אעפ"כ אינה מקבלת טומאה ובע"כ דהיינו משום דדרכה להיות קבועה, וא"כ לפי"ד נד"ד דהבית קיבול העשוי בדפנות דרכו להיטלטל מלא יהיה מוכרע לקולא.

אולם קושטא דמילתא הוא דדברי המקדש דוד בזה צע"ג דהא המעין בדברי הראב"ד גופיה (פרק כ"ה מטומאת מת הלכה

ד. [אמנם העירני הגאון רבי יחיאל פישוהוף שליט"א דיש לדון בזה מסברא דכיון דתכליתם של הייתדות הנ"ל הוא להשתמש בהם רק בשעת בניית הסוכה שפיר מיקרי "כלי העשוי לנחת" (ולא איכפת לן בהא דמיטלטלין הדפנות עם היתדות), ויל"ע בזה].

ה. א.ה. העירני הרה"ג רצ"י בוגן שליט"א דאף דכ"ה דעת הראב"ד מ"מ המעין בדברי תוס' בב"ב (ד"כ ע"א) יראה דמשמעות דבריהם הוא כדעת הרמב"ם דהנה בתוס' (שם) כתבו וז"ל ועוד אמר הר"ר שמואל דכלי עץ נמי שאינו מקב"ט כגון העשוי לנחת לא בעי ביטול בפ"ב דמגילה גבי ההוא בי כנישתא כו' עד דאמר להו דלו תיבותא כו' ואי צריך ביטול מאי מהני האי תיבה דמסתמא לא ביטלוה שם עכ"ל והשתא אי נימא דס"ל כהראב"ד דכלי העשוי לנחת שמותר לטלטלו אינו מקב"ט רק בשיעור מ' סאה, צ"ע אמאי לא הוסיפו תוס' דצריך להעמיד אוקימתא דהחזיקה התיבה מ' סאה, ובפשוטו היינו משום דס"ל כהרמב"ם עכת"ד הרה"ג הנ"ל.

שוב העירני מורנו הרב שליט"א דיש לדחות הראי' הנ"ל לפימש"כ החת"ס בישוב סוגי' דמגילה הנ"ל אליביה דהראב"ד, דהנה בשו"ת חת"ס (חיו"ד סי' שג"ד הו"ד בספר המפתח ע"ד הרמב"ם הנ"ל) כתב ליישב עיקר הסוגי' בזה"ל נראה דס"ל לראב"ד דלרבא משום איסור טלטול ס"ת מיחשב ליה עשוי לנחת כו' ועיין תוס' בב"ב כ' ע"א (ד"ה היא) ודי לחכם עכ"ל החת"ס, וא"כ לפי"ד החת"ס אין שום ראי' מדברי תוס' (א.ה. ואדרכה מדברי החת"ס שצ"ע לדברי התוס' אולי אפשר למידק איפכא דס"ל להשוות דעת הראב"ד עם דעת תוס' ותלוי בביאור כוונתו) עכת"ד. שוב העירני לספר "שערי דעת" שהביא ראיות מדברי הר"ש דדעתו כדעת הרמב"ם וצ"ע דכבר העיר בזה בספר מי נפתוח יעו"ש.

(ד') יראה דהביא הראב"ד דברי התוספתא הנז"ל (בדברי המקדש דוד) וגרס בדברי התוספתא דהתיבה טמאה, והיינו להדי' ולא כהמקדש דוד].

הוי הדופן מקב"ט ע"י הבית קיבול, דהנה הטעם השני שהשיב החזו"א הוא דיש להקל בבית קיבול העשוי בדפנות משום דהדפנות "נעשו לשמש עם הקרקע".

ומיהו באופן דקבע הדפנות ע"י הברגה לקרקע לכאוי יש לדון להקל עפ"ימ"ש"כ הראב"ד (פכ"ה מטומאת מת הלכה ד') דכלי הקבוע במסמר לקרקע אינו מקבל טומאה, ואף בזה יש לפלפל דשמא נד"ד גרוע טפי ויתבאר א"י ברא דהמעין יראה דאף טעם זה יש לפקפק בו הרבה, משום דהנה בעיקר דינא דנעשה לשמש עם הקרקע נז"ג רבותינו הראשונים ז"ל אי האי דינא נתחדש רק באוהל המחובר לקרקע, או גם באינו מחובר, דדעת הרשב"א והריטב"א שבת דכ"ז ע"ב להחמיר דהיינו דוקא במחובר לקרקע¹, וכן דעת עוד

וכוונת החזו"א בזה הוא להא דמבוי בדוכתי טובא דבאופן דהבית קיבול נעשה בדבר המשמש עם הקרקע (ולא בכלים) אינו מקבל טומאה.

מו"מ בטעמו השני של החזו"א להקל משום דנעשה לשמש עם הקרקע

ג. ועתה נבוא לדון בהטעם השני שהשיב מרן זצ"ל בביאור הטעם מדוע לא

לפקפק בו הרבה, משום דהנה בעיקר דינא דנעשה לשמש עם הקרקע נז"ג רבותינו הראשונים ז"ל אי האי דינא נתחדש רק באוהל המחובר לקרקע, או גם באינו מחובר, דדעת הרשב"א והריטב"א שבת דכ"ז ע"ב להחמיר דהיינו דוקא במחובר לקרקע¹, וכן דעת עוד

1. מו"מ אי יש עצה לחבר הדפנות עם ברגים לקיר

ביאור הרבנים בהרחבה הוא דהנה בהשקפה ראשונה ה" נראה ליתן עצה לצאת ידי חובה אף לדעת הראב"ד ע"י שיקבע הדפנות עם ברגים או מסמרים לקיר דבכה"ג אף הראב"ד מודה דמקרי כלי העשוי לנחת אף באופן דאין בו מ' סאה וכדאי' להדי' בראב"ד פרק כ"ה מהלכות טומאת מת (ויעו"ע בחזו"א כלים ב' י"ב משכב"ז). אולם לאחר העיון נראה דאף בכה"ג נראה לדון להחמיר מתרתי א. חדא דהנה בעיקר הא דקיי"ל דכלי העשוי לנחת (ע"י דהוי או מחזיק מ' סאה או דהוי מחובר לקרקע) טהור ילהס"ת מהו הגדר בזה אופן אחד י"ל דגזה"כ גרידא הוא דאע"ג דיש לו שם כלי מ"מ טהור הוא, אופן שני י"ל דנתחדש בזה דבאופן דגדול הכלי יותר ממ' סאה או דאינו מיטלטל יש בו הפקעה מתורת "כלי".

ולכאוי יש לפשוט הספק מדינא דכלי המחזיק מ' סאה, דהנה בעיקר מאי דממעטין כלי המחזיק מ' סאה המעין בדברי הפוסקים בכמה דוכתי יראה דנקטו בפשיטות דטעם הדבר הוא משום דל"ל תורת "כלי" א. דכ"מ בתרוה"ד (הר"ד ברמ"א ר"ס שי"ד) שכתב דלענין קולא דבנין בכלים לא חשבינן ליה ככלי. ב. וכ"מ ברמב"ן (פ"ב מכלים הלכה ט') שכתב דכלים המקבלים מ' סאה הרי הם כאוהלים והלכך חוצצים הם בפני הטומאה ומבוי דאין להם תורת כלי (ויעו"ע בחידושי הגר"ח סטענסיל סי' ת' משכב"ז) ג. וכ"מ בדברי הרמב"ם (פ"א מכלים הלכה ט') דהוצרך להביא מקור מקרא דכלי מתכות שיש בהם מ' סאה מקבלים טומאה, וחזינן מכל הלין ראיות דיסוד הטעם בכלי העשוי לנחת אינו משום גזה"כ גרידא אלא משום דל"ל שם "כלי".

וא"כ לפי"ז מסתברא דמה שנתחדש מדברי הראב"ד להקל באופן דקבוע הכלי לקרקע (דיסודו נמי מדין כלי העשוי לנחת) היינו דוקא באופן דהכלי דרכו הוא להיות קבוע בקרקע משא"כ באופן דהדרך הוא לטלטלו אפי' ריקן דכל כה"ג אין סברא לדון דיפקע ממנו שם כלי.

[אמנם כל זה חידוש גדול הוא וצריך עוד להתיישב בזה].

ב. עוד מוט להעיר בזה (והוא מילתא דמסתברא) דאף ללא כל הנ"ל יש לדון דכל מאי דמהני קביעות לקרקע היינו רק בדבר בסוג חיבור שעומד להיות בקרקע בקביעות משא"כ באופן דקבעו אותו באופן זמני דכל כה"ג החיבור לזמן אין בו חשיבות להפוך את הכלי לכלי העשוי לנחת.

נמצינו למדים דאף העצה לקבוע הדפנות עם ברגים לקיר לא ברירא כולי האי ויש הרבה לדון בה, ולענין הלכה צ"ע בזה. ז. ויעו"ע מקוואות משנה י' לענין וילון דלא מהניא ביה סברא דעשוי לשמש עם הקרקע ויעו"ע בחידושי ר' גדליה שם.

מרבתינו הראשונים, ולענין מקואות סתמו הפוסקים דיש להחמיר בזה" וא"כ צ"ע דמאיזה טעם נדון להקל בזה לענין סוכה.

אמנם בביאור דעת החזו"א גופיה י"ל דאזל החזו"א לשיטתו במש"כ ביו"ד (סי' קכ"ו סק"ט) דמעיקר הדין נעשה לשמש עם הקרקע אי"צ להיות מחובר לקרקע ומה שהחמירו הפוסקים במקוה היינו לחומרא ולא מעיקר הדין^ט.

אולם לו"ד החזו"א נראה דקשה מאוד לסמוך על דרך זו אחרי שמצינו בדברי כל הפוסקים דהפליגו להחמיר בנדון זה לענין מקוה, (ובפרט דהמעין בדברי החזו"א גופיה) (במקואות ליקוטים סי' ז') יראה דאף איהו גופיה מסיק שם דבאיכא בית קיבול בעינן חיבור לקרקע עכ"פ מדרבנן וא"כ לפי דבריו שם ודאי יהיה מוכרע נד"ד לחומרא).

וביותר י"ל דשמא דיבר החזו"א באופן דמחברים הסוכה לקרקע דבכה"ג ודאי איכא להאי טעמא, ואף אי נימא דהכריע החזו"א להקל לענין סוכה מ"מ כבר הקדמנו דלדידן דאתינן לעשות הדפנות באופנים

הנזכרים כדי לנהוג סלסול בחומרת מעמיד דמעמיד (ולא כהחזו"א דאיהו גופיה ס"ל באופן ודאי להחמיר בזה), דבר רחוק הוא להכניס את עצמינו בשביל זה לפירצא דחוקה בעיקר דין מעמיד גופיה].

ומ"מ נראה דבאופן דמחברים את הסוכה ע"י הברגה לקרקע נראה דיהיה אפשר להקל מהטעם הנ"ל דנעשה לשמש עם הקרקע^ז.

ואף דלענין דין "עשוי לנחת" נתבאר דיש לדון אי מהני חיבור זמני, לענין נד"ד (של גדר נעשה לשמש עם הקרקע) מסתבר דמהני].

טעם שלישי להקל בעיקר הנדון

ד. **אמנם** לכא' היה מקום לדון להקל בכל זה מטעם שלישי והוא דיש לדון דכל מאי דקיי"ל דבית קיבול מקבל טומאה היינו דוקא באופן דהבית קיבול משמש להדבר המתקבל (דבכה"ג הוא הכלי והדבר הנכנס לתוכו הוא שימוש בהכלי) משא"כ באופן דהדבר המתקבל משמש להדבר המקבל (וכגון בנד"ד דכל מטרת הברגים היא להחזיק הדופן)

ח. ויעוי"ע בזה ברמב"ם וראב"ד פ"ה מטומאת מת הלכה י"ב.

ט. א.ה. לתועלת המעין נעתיק דברי החזו"א הנ"ל כלשונם דהנה בהא דכתב השו"ע (יו"ד סי' ר"א סעיף מ"ח) דבאופן דהסילון מחובר לקרקע ל"ה מקב"ט כתב החזו"א (יו"ד סי' קכ"ו סק"ט) להעיר בזה"ל ונראה דעת הרא"ש נוטה דאף במונח על הקרקע כיון דדעתו להניחו כך תמיד מקרי משמש עם הקרקע, אבל אחר שכתב השואל בשם גדולים שהחמירו לפסול כתב דאפשר דבעינן דוקא מחובר או טמון כו' ומבו' דאף דלענין הלכה חשש הרא"ש להחמיר ועפי"ז הכריע השו"ע דבעינן שיקבע הצינור בקרקע, פירש החזו"א דחשש הרא"ש לזה רק על דרך חומרא אולם לעיקרא דדינא דעתו להקל בזה (ויעוי"ש עוד בסו"ד מש"כ להעיר ע"ז מדברי הב"י בשם הרמב"ן ומש"כ לדחוק בביאור דבריו). ויעוי"ע שו"ת הרא"ש כלל ל"א סי' ד' ד"ה אמנם וד"ה ומה שכתבת וד"ה והרוצה.

וע"ע בדברי האחרונים דהאריכו בזה לענין מקוואות, עי' שו"ת נובי"ת יו"ד סי' קל"ז ושו"ת חת"ס יו"ד סי' קצ"ט ד"ה גם מ"ש, ושו"ת כת"ס יו"ד סצ"ז.

י. א.ה. אמנם גם בזה יש כמה עיקולי ופשרי, די"א דחיבור חלש שהדיוט יכול לפרקו לא חשיב חיבור, עי' גידו"ט בתשו" ט"ו, ושו"ת כת"ס יו"ד סי' ק"א, ושו"ת מהר"ם שיי"ק יו"ד סי' ר"ד ד"ה ועכ"פ, ושו"ת מהרש"ם ח"ד סי' קי"ד ועוד אחרונים, וע"ע דרכ"ת סי' ר"א ס"ק רס"ג. [ומלבד זאת עי' בשו"ת כת"ס יו"ד סי' צ"ז ד"ה וכ"ז דס"ל דבעינן שיהא ניכר בצורתו שהוא לקובעו בקרקע ואכמ"ל].

הגהות

הגהות

דכל כה"ג בית קיבול כי האי לא שמיא בית קיבוליא.

יש לפקפק על הטעם הנ"ל מדברי רבותינו האחרונים

איברא דאף דמסברא הדבר מבואר מאוד בטעמו (ומצאתי בעזהשי"ת דכבר הרגיש בסברא הנ"ל במקדש דוד הו"ד בהרחבה בהערות), מ"מ לענין הלכה נראה דקשה לסמוך ע"ז משום דמסתימת דברי רבותינו ז"ל נראה דלא סברי כהסברא הנ"ל, (ובפרט דהמקדש דוד בדבריו אתא ליישב קושיית תוס' וא"כ אדרבה מדברי התוס' דלא תירצו כן איכא למידק איפכא וכמושנ"ת בהרחבה בהערות).

דהנה בנוב"י (יו"ד סי' צ"ו) בערול"נ (סוכה דף ט"ו) ובחזו"א (מקואות ליקוטים סי' ז' סק"ח) כתבו לדון אמאי באופן דתוקעים מסמרים בקורה לא מחמרין להחשיב את הקורה כדבר המקבל טומאה ע"י הבית קיבול הנוצר בתחיבת המסמר, והשתא

אי נימא כהסברא הנ"ל אין התחלה לקושי משום דהבית קיבול אינו להמסמר אלא אדרבה המסמר משמש את המקבל, ובע"כ דלא סברי רבותינו ז"ל כהסברא הנ"ל.

טעם רביעי להקל בעיקר נד"ד

ה. **טעם** רביעי להקל בנדון זה היה מקום לדון, עפ"י דהר"ש בכלים דהנה בר"ש בכלים פרק י"ז משנה י"ז הביא מדברי התוספתא דמשחזת שיש בה בית קיבול לקבל שמן ופנקס שיש בו בית קיבול שעווה אינו מטמא אלא המשמש את הצורך, וא"כ עד"ז הי' נראה לדון בנד"ד דאף אם נחמיר לדון דהבית קיבול העשוי בדפנות מקבל טומאה מ"מ שאר הדופן לא תעשה ע"ז מקבלת טומאה, (ואף דעכ"פ יהיה ע"ז מעמיד דמעמיד מ"מ ארווחא בזה לסלק מה שעוררנו דהנדרון בבית קיבול הוא צד פסול במעמיד גופיה).

אמנם המעיין יראה דאף על דרך זו א"א לסמוך א. חדא דהנה המעיין ברמב"ם

יא. נראה להוסיף בזה בעיקר הסברא הנ"ל מצאתי בספר במקדש דוד (עמוד קס"ה) שכתב לדון כן דהנה בדינא דטבעת של אלמוג וחומתמה של מתכת דהנה בחוס' (שבת דף נ"ב ע"ב) כתבו להקשות דמדוע אינה מקבלת טומאה משום דמיטלטלת מלאה, ותירץ המקד"ד עפ"י הסברא הנ"ל דיש לו דשאני טבעת דהחומתמה אינה צריכה להבית קיבול והלכך י"ל דבית קיבול כי האי אינו מקב"ט.

אמנם קשה להביא מדברי המקד"ד סמך, משום דאדרבה מדלא תירצו התוס' כדבריו איכא למידק איפכא ואף דא"א להוכיח לגמרי לנד"ד (דקיל טפי משום דהמתקבל משמש להמקבל) מ"מ סמך ודאי ליכא.

א.ה. אמנם העירני חכ"א שליט"א דלכאור' אפשר להביא סמך לכע"ז מדברי רש"י בשבת דף ס"ו שכתב לענין קב של קיטע בזה"ל ודומי' דשק בעינן שקיבול שלו עשוי לטלטל על ידו מה שנותנין לתיכו אבל שוקו אינו מיטלטל ע"י הכלי ובתוס' (שם פ"א ע"א ד"ה חפי) כתב דלפי"ד רש"י הה"נ בפותחת שיש לה בית קיבול לקבל מפתח הכי דינא דכיון דהמפתח אינו עשוי להטלטל ע"י הבית קיבול אינו מקב"ט. ובפשוטו יסוד הסברא בזה הוא דבעינן שהמתקבל יהא צריך בעצם את המקבל להיות לו ככלי ודו"ק עכת"ד החכם הנ"ל.

שוב העירני מורנו הרב שליט"א (על הערת החכם הנ"ל מדברי הרש"י) בזה"ל זה אינו דהתם הגדר דאי"ז חשוב בית קיבול אם אינו מיטלטל על ידו משא"כ בנד"ד דהא מיטלטל על ידו.

אמנם יל"ע כהא דפליגי החזו"א והמקד"ד בכלים אי בגדים חשובים בית קיבול דהמקד"ד ס"ל דאי"ז בית קיבול והחזו"א ס"ל דכיון דצריך להיות בתוכו הוי בית קיבול, ולפי"ז יל"ע בביאור דברי התוס' עכ"ל מורנו הרב שליט"א.

יב. ועוד"ע בספר טהרת הכלים ח"א שכתב להוכיח כהיסוד הנז"ל ודלא כדעת רבותינו ז"ל ולא הבנתי ראיותיו.

פ"ב מכלים הלכה ב' יראה דפירש דברי התוספתא הנ"ל דדבריה קיימי רק כלפי דין דאורייתא אולם מדרבנן מקבל הכל טומאה" ולענין הלכה מבואר בש"ך דנקטינן כדעת הרמב"ם, דהנה בנקודת הכסף (על סימן ר"א סעיף ל"א) כתב הש"ך דאם חקק גומא קטנה בכלי נעשה עי"ז כל הצינור כלי ואין להביא מים על ידו למקווה, ובביאור מקורו כתב במי השילוח (פתיחה לסימן ד') דהוא מדברי הרמב"ם הנז"ל.

(עכ"פ ביתידות הנתונות בראשי הדפנות דדרך ליתנם משנה לשנה) מדינא דבית קיבול העשוי למלאות, דהנה ברמב"ם פרק ב' מכלים הלכה ג' כתב וז"ל בית קיבול העשוי למלאות לא שמייה בית קיבול כיצד כגון בקעת של עץ שחוקקין בו בית קיבול ותוקעין בו הסדן של ברזל כו' ומבו' דסתם הרמב"ם לדינא דבאופן דהדרך הוא להניח הדבר בתוך הבית גידול בקביעות אינו מקב"ט וא"כ בנד"ד ג"כ יש לדון כן.

וא"כ כיון דנקטינן לדינא דנחשב הכל כמקב"ט מדרבנן שוב יש להחמיר בזה אף לענין נדון דידן".

יש לפקפק מסתימת השו"ע שכתב להחמיר אולם קושטא דמילתא הוא דאף דכ"ה דעת הרמב"ם מ"מ בתשובות הרשב"א (המיוחסות להרמב"ן סי' רט"ו) כתב להסתפק בזה לענין סולם שהבית קיבול של השליכות עשוי למלאות וסתימת השו"ע (סימן תרכ"ט סעיף ח') להחמיר בזה.

ב. עוד העירו דאף לו יהיבנא לטהר את החלק שאין בו בית קיבול מ"מ י"ל דלענין גזרת חז"ל במעמיד אם יש חלק מהדופן שהוא מקבל טומאה שוב חשבינן לכל הדופן כמקבלת טומאה".

[אמנם אם ידכיק היתדות בדבק לענ"ד נראה דכל כה"ג שוב יפקע מהבית קיבול שם "בית קיבול" ודלא כבעל ה"קנה בושם" וצ"ל (חלק ד') שכתב להחמיר בזה].

טעם חמישי להקל בנד"ד

ו. עוד הי' מקום לדון צד קולא בנד"ד

יג. ובביאור טעם הדבר יעוי"ש במקו"צ מה שצינו בזה לפרש בב' אופנים או דלא גרע עכ"פ מפשרי כלי עץ או דמרבנן חשיב הכל כבית קיבול ובוה תליא פלוגתא רבותינו ז"ל דלהלן אי בעינן שיהיה הפשוט משמש אדם ודו"ק. יד. אמנם אף דלדעת הש"ך מוכרע הנדון לחומרא מ"מ נראה להעיר דהמעין בדברי החזו"א מקואות (תניינא סי' ה' סק"ח) יראה דאין הנדון בזה מוכרע לגמרי משום דהנה בחזו"א כתב להעיר ע"ד הש"ך ממש"כ החת"ס דכל מאי דיש להחמיר בחלק שאינו מקבל טומאה היינו דוקא באופן דמשמש הכלי אדם ומשמשו, ובשוב הדברים עם דברי הש"ך שכתב להחמיר אף בנדון רצינור דאינו משמש אדם ומשמשו כתב החזו"א בתחילה די"ל דבאופן דהחלק שיש בו בית קיבול והחלק שאין בו בית קיבול משמשין שימוש אחד הכל מקב"ט ובאופן דמשמשים ב' שימושים אין החלק השני מקב"ט עד שיהיה משמש האדם ומשמשו, ובסו"ד דן החזו"א לומר דבכל גווני אין להחמיר אא"כ משמש החלק השני אדם ומשמשו (ודלא כהש"ך).

וא"כ נדון דידן יהיה תלוי בהנ"ל דלהאופן הראשון יהיה מוכרע נד"ד (דדפנות סוכה משמשין עם הבית קיבול שימוש אחד) לחומרא, אולם להאופן השני יהיה צד להקל משום דאין משמשים הדפנות אדם ומשמשו.

טו. א.ה. נראה להביא סמך לדברים מדברי רבותינו הראשונים (הו"ד בב"י סי' תרכ"ט) דגו"נ בדין סינך בסולם שדרך לתחוב השליכות בנקביו וחזינן בדבריהם דסבירא להו דע"י הנקבים נהיה כל הסכך כדבר שאין ראוי לסכך בו.

העולא לדינא

המורם מכל האמור דבעיקר מה שיצאנו לדון האם באופן דיש בית קיבול בדפנות נעשים הדפנות עי"ז כדבר המקבל טומאה עלה בידינו ה' צדדים להקל בזה (חלקם רק באופנים מסוימים), א. מה שהובא משמיה דהחזו"א לדון דהוי כלי העשוי לנחת. ב. מה שהובא עוד משמיה דמרן זצ"ל דהוי כלי העשוי לשמש עם הקרקע. ג. מה שיש לדון מסברא דכלי קיבול אינו מקב"ט כי אם כשעשוי הוא לשמש את המתקבל ולא להיפך. ד. די"ל דע"י הבית קיבול לא נעשית כל הדופן כדבר המקבל טומאה. ה. ועוד דבנקבים העשויים לקבל היתדות יש מקום לדון מדינא דבית קיבול העשוי למלאות. ולענין הלכה סליקנא בזה דכל הטעמים הנ"ל קשה מאוד לסמוך עליהם, ואף דהכרעת מרן זצ"ל להקל בזה, מ"מ להכניס את עצמינו לחשש הנ"ל במעמיד כדי לנהוג סלסול בחומרת מעמיד דמעמיד ודאי אי"ז הנהגה ראויה, וע"כ הרוצה להחמיר כהחזו"א יש לו עכ"פ לקבוע הסוכה ע"י ברגים לקרקע דבאופן זה יש יותר צדדים להקל וכמושנ"ת.

שו"ר בספר "דבר שמועה" (עמוד קכ"ה) שכתב בשם החזו"א טעם נוסף להקל בכל זה משום דהוי "דרך בנין" ולע"ע לא זכיתי להבין הכוונה בזה.

ב

בדין נקבים המפולשים מעבר לעבר האם יש להחמיר דרינם כבית קיבול

להנקבים כ"בית קיבול" (ויעווי"ש שהביא מקור לזה מדברי התרוה"ד שכתב דסולם דיינינן ליה כדבר שאינו מקבל טומאה).

דעת החזו"א דפליג

אמנם מסביר הדברים צ"ע דהא באופן שהשליכות נכנסים בתוך יכותיו של הסולם הבית קיבול של השלכות הוא הירכות שמחזיקים את השלכות ולא צידי הירכות (דהא הצדדים לא מסייעים שום דבר באחיזת השלכות) וא"כ מאיזה טעם שצריך שלא יהיו צידי הירכות מפולשים מצד לצד^{טז}.

ובאמת המעיין בחזו"א (מקואות ליקוטים סי' ז' סק"ח) יראה דהרגיש בזה וכתב להחמיר בזה, דהנה בעיקר מאי דהחמירו הפוסקים כסולם מדין בית קיבול^{טז} הק' החזו"א דהא השליכות אינם מיטלטלים ע"י שולי הבית קיבול אלא ע"י צדדיו וביאור דעתם כתב החזו"א בזה"ל "אבל נראה דעת הרמב"ן (א.ה.) היינו דעת הרשב"א בתשו' המיוחסות לרמב"ן) דהא דתנן כלים פט"ז משנה ח' זה הכלל העשוי לתיק טמא הוא אפי' בעשוי כתיבה פרוצה כיון שכן עיקר תשמישו וכמש"כ כלים סי' כ"א סק"ח" והלכך אפי' אם הנקבים מפולשין מעבר לעבר חשיב בית

הנה לעיל ענף א' עלה בידינו דלענין נקבים שאינם מפולשים העשויים בדפנות הסוכה ראוי לחוש דשמא דיינינן להו כמקבלים טומאה ושוב הוי מעמיד בדבר המקבל טומאה.

ונראה לדון בעזהשי"ת האם באופן זה ג"כ איכא למיחש דעי"ז יהפך כל הדופן לדבר המקבל טומאה או דבכה"ג מוכרע הנדון לקולא.

הצעת דברי הרשב"א דהחמיר בנקבים של סולם

דהנה בתשו' הרשב"א (המיוחסות להרמב"ן סי' רט"ו) כתב דסולם שהשלבים שלו נתונים בתוך יכותיו והשלכות נתונים בתוך נקבים העשויים בשלכות דיינינן ליה כדבר המקבל טומאה משום דהבית קיבול של הירכות הוי בית קיבול העשוי למלאות ומקבלין הם טומאה.

דעת המג"א ועוד דנקב מפולש אינו מקב"ט ובמג"א (סי' תרכ"ט סק"ח) כתב לחדש דכל זה היינו באופן שאין הנקבים מפולשים מעבר לעבר משא"כ באופן דהנקבים מפולשים מעבר לעבר דכל כה"ג לא דיינינן

טז. א.ה. נראה להוסיף בזה דבאמת המעיין בדברי הרשב"א בתשו' יראה דמריהטת דבריו נראה דדעתו להחמיר אף בכה"ג דהנה בתשו' הגו"ל כתב הרשב"א דמאי דמב' בהש"ס דסולם אינו מקב"ט היינו דוקא באופן דהשלכות קבועים ע"ג הירכות מצדיהם, ולהמג"א לכאור' היה לו לו' בפשיטות טפי דמיירי בירכות המפולשים מעבר לעבר ועיין. שו"ר בב"ח (סי' תרכ"ט) שכתב לדקדק ממש כנ"ל מסתימת לשון הרשב"א, אולם בביאור דעתו כתב לפרש באופ"א והוא דטעמיה דהרשב"א הוא דיש לעשות לא פלוג ולאסור בכל גווני דהבית קיבול עשוי למלאות. יז. א.ה. ביאור דברי החזו"א בהרחבה הוא דהנה בהא דאיתא במתניתין דכלים (פט"ז משנה א') זה הכלל העשוי לתיק טמא לחיפוי טהור כתב החזו"א (כלים סימן כ"א) להקשות בזה"ל לכאור' קשה כי יש להם בית קיבול מאי שייך לחיפוי ואי אין להם בית קיבול לתיק למה טמא כו' ותירץ החזו"א (שם) בזה"ל ונראה דכל הגי' אין להם שוליים כו'

לדונו כבית קיבול"ח.

קיבול כיון דעיקר תשמישו שתהיינה השליכות
קבועות בצדי העמודים כו"ל.

וא"כ עפ"י יש לדון להחמיר בנד"ד אף בנקב
מפולש"ט.

ולענין הלכה נראה בחזו"א (שם) דדעתו
להחמיר בזה אפי' בנקב מפולש דהנה
בסו"ד כתב החזו"א וז"ל "ולאמור פקק של
עץ שחרו בתוכו מקל להיות לו יד להכניסו
ולהוציאו וסתם בו את המקוה הו"ל מעמיד
בדבר המקבל טומאה ואף אם הנקב של הפקק
מעבר לעבר דהפקק חשיב בית קיבול כו"ל".

אולם לדינא נראה דכיון דסתימת דברי כל
רבתינו האחרונים היא להקל בזה
כהמג"א (ואף הב"ח והט"ז שכתב להחמיר לא
כתבו כי אם מדין לא פלוג) נראה דבנדון דידן
(של מעמיד דבלא"ה לעיקרא דדינא נקטינן
דאפי' מעמיד כשר) שפיר אפשר לסמוך על
דעת כל רבתינו האחרונים שסתמו דנקב
מפולש אינו מקבל טומאה.

ומבו' דסתם החזו"א לדינא דאף בתור
המפולש מעבר לעבר יש להחמיר דיש

העולה לדינא

העולה לדינא דאף דבעיקר הנדון דנקב מפולש הי' נראה לדון מסברא דיש לחוש אף
בכה"ג מדין בית קיבול וכ"נ דעת החזו"א, מ"מ סתימת דעת רבתינו האחרונים בזה
היא לקולא, ויש להקל בזה.

ומיהו כיון דרצונו בהגנת התיק מקרי מטלטל מלא עכ"ל, ומבו' דהשריש החזו"א מכח דברי המשנה הנ"ל דבאופן
דצורת השימוש הוא ללא בית קיבול ג"כ לא מקרי פשוטי כלי עץ.
ית. ויעוי"ע בזה בחזו"א כלים סי' כ"ה ס"ק ו' ד'.
יט. א.ה. אמנם המעיין בקה"י (סוכה ס"ס י') יראה דהביו בדברי החזו"א דכוונתו להקל בכל זה וצ"ע.